

A. ΓΕΝΙΚΑ

Η κοστολόγηση ενός δημοσίου έργου αποτελεί ένα σημαντικό και συχνά σύνθετο πρόβλημα που καλείται να αντιμετωπίσει κάθε αρμόδια Αναθέτουσα Αρχή. Ο ορθός και εύστοχος υπολογισμός του άμεσου και έμμεσου κόστους κατασκευής ενός δημοσίου έργου αποτελεί καθοριστικό μέσο διασφάλισης της επιτυχούς εκτέλεσής του. Προφυλάσσει τους διαγωνιζόμενους από υποκειμενικές εκτιμήσεις κατά τη διαμόρφωση της προσφοράς τους και εξασφαλίζει τον ανάδοχο κατασκευαστή και τον ΚτΕ έναντι οικονομικών αστοχιών κατά την εξέλιξη της σύμβασης. Συμβάλλει επίσης και στην καλύτερη κατανομή και αξιοποίηση των διαθέσιμων κονδυλίων της χώρας οδηγώντας μακροπρόθεσμα στην υλοποίηση περισσότερων και αρτιότερων έργων υποδομής.

B. Η ΔΙΕΘΝΗΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑ

Η εκτίμηση του κόστους των έργων και δει των δημοσίων έργων πριν την ανάθεσή τους αντιμετωπίζεται με διαφορετικούς τρόπους σε κάθε χώρα. Σε γενικές γραμμές παρατηρούνται διαφοροποιήσεις λόγω διαφορετικών συστημάτων δημοπράτησης και ανάθεσης των δημοσίων έργων αλλά και χαρακτηρισμού τους (κυρίως στις Η.Π.Α. – έργα εθνικής ασφάλειας). Ωστόσο, κοινό χαρακτηριστικό τους είναι η θεσμοθέτηση – στις περισσότερες χώρες – του κοστολόγου μηχανικού με αρμοδιότητα τη σύνταξη προϋπολογισμών, βάσει τυποποιημένων καταλόγων εργασιών, δομικών μηχανών, αποδόσεων ανθρώπινου δυναμικού (Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο) κλπ. Οι τυποποιημένοι κατάλογοι αναθεωρούνται συνήθως κάθε τρίμηνο και σε αυτούς έχουν πρόσβαση τόσο οι κατασκευαστικές εταιρίες όσο οι δημόσιες υπηρεσίες. Διαθέτουν επίσης βάση δεδομένων με κοστολογικά στοιχεία παλαιότερων έργων του αρμόδιου υπουργείου (Γερμανία), η οποία ενημερώνεται συνεχώς. Με βάση αυτά τα στοιχεία οι αρμόδιες υπηρεσίες συντάσσουν τους προϋπολογισμούς και οι διαγωνιζόμενοι συμπληρώνουν τις τιμές μονάδας ακολουθώντας και δικά τους στατιστικά στοιχεία. Σε κάθε περίπτωση η ύπαρξη καταλόγων με τιμές μονάδας αποτελεί αναπόσπαστο στοιχείο της διαδικασίας κοστολόγησης.

Γ. ΙΣΤΟΡΙΚΗ ΑΝΑΔΡΟΜΗ

Μέχρι πριν λίγα χρόνια, στην Ελλάδα, η σύνταξη του προϋπολογισμού δημοπράτησης ενός δημοσίου έργου γινόταν μεμονωμένα με ευθύνη της κάθε αρμόδιας υπηρεσίας του φορέα δημοπράτησης, χρησιμοποιώντας συνήθως τις προμετρήσεις των άρθρων εργασιών που επέλεγε ο Μελετητής. Η υπηρεσία συνέτασσε άρθρα τιμολογίου, χρησιμοποιώντας κατά το δοκούν τα άρθρα των Αναλυτικών Τιμολογίων (ΑΤΕΟ, ΑΤΟΕ, ΑΤΥΕ κλπ) και θέτοντας τιμές μονάδας του Προϋπολογισμού δημοπράτησης υποκειμενικά για κάθε εργασία.

Οι αναλύσεις τιμών και τα αναλυτικά τιμολόγια πρωτοεκδόθηκαν το 1953 από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. και έκτοτε αναθεωρήθηκαν δύο φορές με πιο πρόσφατη την αναθεώρηση του 1994. Περιλαμβάνουν

αναλύσεις τιμών διαφόρων εργασιών με χρήση μηχανημάτων, υλικών και τεχνικών κατασκευής που σήμερα έχουν ξεπεραστεί από τη νέα τεχνολογία.

Ένα από τα μειονεκτήματα της ακολουθούμενης διαδικασίας ήταν η απουσία τυποποίησης τόσο της περιγραφής όσο και τιμολόγησης κάθε εργασίας. Στους προϋπολογισμούς δημοπράτησης χρησιμοποιούνταν άρθρα που συνοδεύονταν από αναλυτική τιμολόγηση και κοστολόγηση κάθε εργασίας και άλλα που προκοστολογούσαν ένα σύνολο εργασιών, οι οποίες συνέθεταν ένα «φυσικό» αντικείμενο χωρίς αντίστοιχη ανάλυση τιμών. Έργα ίδιας φύσης και με ίδιες συνθήκες κατασκευής δημοπρατούντο με διαφορετικές τιμές ακόμη και από την ίδια υπηρεσία. Η ακολουθούμενη διαδικασία οδηγούσε συχνά σε ανατροπές της σύμβασης κατασκευής με δυσμενείς συνέπειες στην ολοκλήρωση των έργων αλλά και στην απορρόφηση κοινοτικών κονδυλίων.

Δ. ΕΝΙΑΙΑ ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ

Μετά την εφαρμογή του νέου 3263/2004 περί δημοσίων έργων θεσμοθετήθηκαν το 2004 από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. ενιαία τιμολόγια δημοπράτησης δημοσίων έργων για τις κατηγορίες οδοποιίας, υδραυλικών, λιμενικών, οικοδομικών και πρασίνου. Περιλαμβάνουν την περιγραφή των άρθρων εργασιών και, ανάλογα με τον προϋπολογισμό του έργου, τιμολόγησή τους. Είναι υποχρεωτική η εφαρμογή τους για τις δημοπρατήσεις των δημοσίων έργων από όλους τους φορείς που κατασκευάζουν δημόσια έργα στη χώρα εφόσον εφαρμόζουν τις εργασίες που περιλαμβάνονται σε αυτά.

Ο στόχος των ενιαίων τιμολογίων είναι:

- Η τυποποίηση της διαδικασίας κοστολόγησης δημοσίων έργων που καθοδηγεί τους μελετητές στην επιλογή άρθρων εργασιών και την προμέτρησή τους και εξαλείφει το φαινόμενο της διαφορετικής κοστολόγος ομοειδών έργων από διαφορετικές υπηρεσίες.
- Η εισαγωγή τιμολογίων που λαμβάνουν υπόψη τους τη χρήση σύγχρονων μηχανημάτων, υλικών και τεχνικών και προσεγγίζουν τις πραγματικές τιμές που επικρατούν στην αγορά.
- Η υιοθέτηση σύγχρονων προδιαγραφών ελληνικών και διεθνών στην εκτέλεση των διαφόρων εργασιών.
- Η πλήρης και σαφής περιγραφή των υλικών, εργασιών, μεταφορών, ελέγχων κλπ που κοστολογούνται σε κάθε άρθρο, ώστε να περιορίζονται οι πιθανότητες διαφωνίας μεταξύ αναδόχου και ΚτΕ.
- Η απεξάρτηση από τις παλαιές αναλύσεις τιμών που οδηγούσαν σε μη ορθολογική κοστολόγηση των έργων καθώς και σε διεκδίκηση νέων τιμών κατά τη διάρκεια εκτέλεσης των έργων.

- Ο περιορισμός της σύνταξης τιμών νέων εργασιών κατά τη σύμβαση και κοστολόγησής τους κατά το δοκούν.

Τα νέα τιμολόγια περιλαμβάνουν όλα σχεδόν τα άρθρα/κονδύλια που συνθέτουν τα περισσότερα από τα συνήθη δημόσια έργα. Ωστόσο υπάρχει και ένας αριθμός ειδικών εργασιών ή έργων εκτελούμενων υπό ειδικές συνθήκες, των οποίων η κοστολόγηση δεν μπορεί να γίνει με την αυτούσια εφαρμογή των ενιαίων τιμολογίων.

Σημαντικό στοιχείο των ενιαίων τιμολογίων είναι η δυνατότητα σύνθεσής τους σε νέες εργασίες. Σε περίπτωση εργασιών που δε περιλαμβάνονται στα ενιαία τιμολόγια ή δεν ταυτίζονται με την περιγραφή των άρθρων, η Υπηρεσία Δημοπράτησης έχει τη δυνατότητα να συντάσσει περιγραφή και να κοστολογεί στο προϋπολογισμό του έργου, νέα άρθρα, είτε συμπληρωματικά υφιστάμενων είτε νέων εργασιών συμπληρώνοντας την ΤΣΥ με παράρτημα των προδιαγραφών τους. Η Υπηρεσία Δημοπράτησης μπορεί επίσης να δημιουργεί κατά τη κρίση της άρθρα με πρόσθετες αποζημιώσεις για ορισμένα άρθρα του ενιαίου τιμολογίου, εφόσον συντρέχουν οι προϋποθέσεις διαφοροποίησης των απαιτήσεων, συντάσσοντας και σε αυτή τη περίπτωση αντίστοιχο παράρτημα της ΤΣΥ για τα νέα άρθρα των πρόσθετων αποζημιώσεων.

Οι τιμές των ενιαίων τιμολογίων κοστολογούν τα άρθρα που συνθέτουν το υπό ανάθεση έργο υπό συνήθεις συνθήκες κατασκευής του. Δεδομένου ότι μέσω αυτών δεν είναι δυνατόν να προβλεφθούν και να κοστολογηθούν ειδικές συνθήκες εκτέλεσης των εργασιών, για την κάλυψη αυτών των ειδικών συνθηκών (όπως π.χ. θαλάσσιες μεταφορές, μονοπωλιακές καταστάσεις κ.α.) υπάρχει η δυνατότητα να λαμβάνονται υπόψη από τις αναθέτουσες αρχές και να αποζημιώνονται ιδιαίτερα, με τη σύνταξη και προσθήκη στα τιμολόγια δημοπράτησης επί πλέον άρθρων, πλήρως αιτιολογημένων που θα αποζημιώνουν τις κατά τόπους ειδικές συνθήκες.

Ωστόσο, τα ισχύοντα ενιαία τιμολόγια, που αναθεωρούνται όπως και παλαιότερα μέσω της αντιστοίχισης των άρθρων με εκείνα των εγκεκριμένων αναλύσεων (ΑΤΕΟ, ΑΤΟΕ κλπ), θα πρέπει να συμπληρωθούν με ένα νέο τρόπο αναθεώρησης των τιμών τους. Προς τούτο έχει συσταθεί Επιτροπή από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. με τη συμμετοχή και εκπροσώπων των εργοληπτικών οργανώσεων. Στόχος της νέας προσπάθειας είναι, ανεξάρτητα από την επικαιροποίηση των ισχυουσών αναλύσεων τιμών, η δημιουργία και υιοθέτηση ενός εύχρηστου, δίκαιου, ευέλικτου και αποτελεσματικού συστήματος αναθεώρησης των τιμών των ενιαίων τιμολογίων.

Σε κάθε περίπτωση το θέμα της κοστολόγησης των έργων αποτελεί μία σύνθετη και δυναμική διαδικασία, η οποία απαιτεί συνεχή ενημέρωση, βελτίωση και εκσυγχρονισμό. Για το λόγο αυτό η διαδικασία συλλογής στοιχείων από την αγορά των υλικών, η ενημέρωση για τη χρήση νέων

μηχανημάτων, η μέτρηση των αποδόσεων μηχανημάτων και συνεργείων καθώς και η καταγραφή ιδιαίτερων συνθηκών που παρουσιάζονται κατά την εκτέλεση διαφόρων έργων, απαιτεί μια συνεχή προσπάθεια που καταβάλλεται από το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε. με τη συμμετοχή και των Εργοληπτικών Οργανώσεων. Η βελτίωση της κοστολόγησης των έργων από το ΥΠΕΧΩΔΕ είναι διαρκής. Μετά την εφαρμογή του Ν.3263/04 εκδόθηκαν δώδεκα σχετικές εγκύκλιοι. Στις περισσότερες από αυτές ήταν καθοριστική η συμμετοχή όλων των εργοληπτικών οργανώσεων, σε μία προσπάθεια συσσώρευσης και αποτύπωσης της γνώσης όλων των εμπλεκόμενων φορέων στη παραγωγή των δημοσίων έργων.

Στο πίνακα που ακολουθεί παρουσιάζονται οι σχετικές με τα ενιαία τιμολόγια εγκύκλιοι και επεξηγείται το περιεχόμενό τους:

ΕΝΙΑΙΑ ΤΙΜΟΛΟΓΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΡΓΩΝ – ΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

A/A	ΤΙΤΛΟΣ	ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΑ
1	Έγκριση ενιαίων τιμολογίων δημοπράτησης δημοσίων έργων για τις κατηγορίες οδοποιίας, υδραυλικών, λιμενικών και πρασίνου	20-10-2004
2	Έγκριση ενιαίου τιμολογίου οικοδομικών εργασιών και 1 ^η βελτίωση των εγκεκριμένων τιμολογίων εργασιών στις κατηγορίες υδραυλικών και λιμενικών έργων	10-01-2005
3	Τροποποίηση κατηγοριών στα εγκεκριμένα ενιαία τιμολόγια εργασιών για έργα οδοποιίας	28-02-2005
4	Έγκριση 2 ^{ης} βελτίωσης των εγκεκριμένων ενιαίων τιμολογίων εργασιών στις κατηγορίες υδραυλικών και λιμενικών έργων	17-04-2005
5	1 ^η διόρθωση των ενιαίων τιμολογίων οικοδομικών εργασιών	27-04-2005
6	Αναπροσαρμογή και συμπλήρωση των ενιαίων τιμολογίων οδοποιίας, υδραυλικών, λιμενικών, οικοδομικών και πρασίνου	20-10-2007
7	Επικαιροποίηση των ενιαίων τιμολογίων έργων οδοποιίας	01-07-2008
8	Έγκριση ενιαίου τιμολογίου έργων οδοποιίας για τα μικρά έργα προϋπολογισμού κάτω των 1,5 εκ. ευρώ	01-09-2008
9	Οδηγίες για τον υπολογισμό της αξίας της ασφάλτου κατά τη διαδικασία ανάθεσης και εκτέλεσης των δημοσίων έργων	02-10-2008
10	Συμπλήρωση της απόφασης «Επικαιροποίηση των ενιαίων τιμολογίων έργων οδοποιίας»	16-03-2009
11	Έγκριση αναπροσαρμογής και συμπλήρωση ενιαίων τιμολογίων έργων υδραυλικών και λιμενικών	10-04-2009
12	Έγκριση αναπροσαρμογής και συμπλήρωση ενιαίων τιμολογίων οικοδομικών εργασιών	04-05-2009

Συνοπτική περιγραφή των αποφάσεων που αφορούν στα ενιαία τιμολόγια δημοσίων έργων:

- 20/10/2004 – Έγκριση ενιαίων τιμολογίων δημοπράτησης δημοσίων έργων για τις κατηγορίες οδοποιίας, υδραυλικών, λιμενικών και πρασίνου:
 - Το ενιαίο τιμολόγιο οδοποιίας περιλαμβάνει το Περιγραφικό Τιμολόγιο, με πλήρη περιγραφή των άρθρων του τιμολογίου, τη Τεχνική Συγγραφή Υποχρεώσεων και Πίνακες Τιμών εργασιών.

- Το ενιαίο τιμολόγιο οδοποιίας κατατάσσει τα έργα, ανάλογα με το μέγεθος του προϋπολογισμού τους, σε τρεις κατηγορίες. Έργα προϋπολογισμού μέχρι 7εκ. €, έργα από 7 έως 15 εκ. € και έργα προϋπολογισμού μεγαλύτερου των 15 εκ. €. Για την κατάταξη ενός έργου, βάσει του προϋπολογισμού του στο αντίστοιχο τιμολόγιο, συνυπολογίζονται τα κονδύλια των Γ.Ε. και Ο.Ε. και των απρόβλεπτων. Αντίθετα, δε συνυπολογίζονται τυχόν κονδύλια διαφόρων επιπλέον δαπανών, καθώς και τα κονδύλια της αναθεώρησης και του Φ.Π.Α.
 - Το τιμολόγιο υδραυλικών έργων αποτελείται από το περιγραφικό τιμολόγιο και πίνακα άρθρων και τιμών υδραυλικών έργων, χωμάτων-λιθορίππων φραγμάτων και υδραυλικών σιράγγων καθώς και τις συνοδεύουσες αυτών τεχνικές προδιαγραφές.
 - Το τιμολόγιο λιμενικών έργων αποτελείται από το Περιγραφικό Τιμολόγιο όλων των άρθρων και από το Πίνακα άρθρων και τιμών.
 - Το τιμολόγιο έργων πρασίνου από το Περιγραφικό Τιμολόγιο και από το Πίνακα άρθρων και τιμών.
2. 10/01/2005 – Έγκριση ενιαίου τιμολογίου οικοδομικών εργασιών και 1^η βελτίωση των εγκεκριμένων ενιαίων τιμολογίων εργασιών στις κατηγορίες υδραυλικών και λιμενικών έργων:
- Το τιμολόγιο των οικοδομικών εργασιών που αποτελείται από το Περιγραφικό τιμολόγιο και των Πίνακα άρθρων και τιμών των οικοδομικών εργασιών.
3. 28/02/2005 – Τροποποίηση κατηγοριών στα εγκεκριμένα ενιαία τιμολόγια εργασιών για έργα οδοποιίας:
- Τροποποίηση των ορίων προϋπολογισμού κατηγοριοποίησης των έργων οδοποιίας. Συγκεκριμένα οι αρχικοί πίνακες για έργα προϋπολογισμού έως 7 εκ. € - από 7 έως 15 εκ. € - άνω των 15 εκ. € αντικαθίστανται με νέους πίνακες για έργα προϋπολογισμού έως 5 εκ. € - από 5 έως 10 εκ. € - άνω των 10 εκ. €. Επίσης οι τιμές των έργων των δύο μικρότερων κατηγοριών προϋπολογισμού προκύπτουν με προσαύξηση των τιμών της ανώτερης κατηγορίας κατά 5% και 10% (και όχι κατά 10% και 20% αντιστοίχως που ίσχυε παλαιότερα).
4. 18/04/2005 – Έγκριση 2^{ης} βελτίωσης των εγκεκριμένων τιμολογίων στις κατηγορίες υδραυλικών και λιμενικών έργων:
- Βελτίωση που αφορά στα Περιγραφικά Τιμολόγια και στους Πίνακες Άρθρων και Τιμών των Τιμολογίων αυτών.
5. 27/04/2005 – 1^η διόρθωση των ενιαίων τιμολογίων οικοδομικών εργασιών:
- Βελτίωση που αφορά στα Περιγραφικά Τιμολόγια και στους Πίνακες Άρθρων και Τιμών των Τιμολογίων αυτών.

6. 20/10/2007 – Αναπροσαρμογή και συμπλήρωση των ενιαίων τιμολογίων οδοποιίας, υδραυλικών, λιμενικών, οικοδομικών και πρασίνου:
- Με την απόφαση αυτή αναπροσαρμόστηκαν οι τιμές μονάδας των εργασιών στις παραπάνω κατηγορίες έργων και συμπληρώθηκαν άρθρα των περιγραφικών τιμολογίων.
 - Πιο συγκεκριμένα στα έργα οδοποιίας αυξήθηκαν οι τιμές μονάδος των άρθρων που αφορούν στις κατασκευές από σκυρόδεμα, στις ασφατικές εργασίες, στις εργασίες οδοστρώσεως καθώς και στον οπλισμό σκυροδέματος.
7. 01/07/2008 – Επικαιροποίηση των ενιαίων τιμολογίων έργων οδοποιίας:
- Περιλαμβάνονται μεταβολές στους γενικούς όρους του περιγραφικού τιμολογίου
 - Μεταβολές σε ορισμένα άρθρα του περιγραφικού τιμολογίου.
 - Αφαιρείται η αξία της ασφάλτου από τα άρθρα των ασφατικών εργασιών, η οποία εφεξής θα πληρώνεται ιδιαίτερα.
 - Επικαιροποιούνται οι τιμές μονάδος των εργασιών όλων των άρθρων του τιμολογίου.
8. 01/09/2008 – Έγκριση ενιαίου τιμολογίου έργων οδοποιίας για τα μικρά έργα προϋπολογισμού κάτω των 1,5 εκ. ευρώ.
9. 02/10/2008 – Οδηγίες για τον υπολογισμό της αξίας της ασφάλτου κατά τη διαδικασία ανάθεσης και εκτέλεσης των δημοσίων έργων.
10. 16/03/2009 – Συμπλήρωση της απόφασης «Επικαιροποίηση των ενιαίων τιμολογίων έργων οδοποιίας»:
- Προστίθεται στο περιγραφικό τιμολόγιο και στο πίνακα τιμών άρθρο που αφορά στη προμήθεια και τοποθέτηση τσιμεντοϊστών οδοφωτισμού.
11. 10/04/2009 – Έγκριση αναπροσαρμογής και συμπλήρωση ενιαίων τιμολογίων έργων υδραυλικών και λιμενικών:
- Κατατάσσονται πλέον τα υδραυλικά έργα, ανάλογα με το μέγεθος του προϋπολογισμού τους σε τρεις κατηγορίες. Έργα προϋπολογισμού μέχρι 1,5εκ. €, έργα από 1,5 έως 5 εκ. € και έργα προϋπολογισμού μεγαλύτερου των 5 εκ. €.
 - Τροποποιείται το περιγραφικό τιμολόγιο των υδραυλικών έργων.
 - Μεταβολές στο περιγραφικό τιμολόγιο και το πίνακα τιμών των λιμενικών έργων.
12. 04/05/2009 – Έγκριση αναπροσαρμογής και συμπλήρωση ενιαίων τιμολογίων οικοδομικών εργασιών:
- Κατατάσσονται πλέον τα οικοδομικά έργα τα έργα ανάλογα με το μέγεθος του προϋπολογισμού τους σε δύο κατηγορίες. Έργα προϋπολογισμού μέχρι 2εκ. €, και έργα προϋπολογισμού μεγαλύτερου των 2 εκ. €.
 - Τροποποιείται το περιγραφικό τιμολόγιο των οικοδομικών εργασιών.

E- ΓΕΝΙΚΟΙ ΟΡΟΙ ΤΙΜΟΛΟΓΙΟΥ

Μία από τις δυσκολίες κατά τη σύνταξη του προϋπολογισμού δημοπράτησης είναι η αποτίμηση των έμμεσων δαπανών που επιβαρύνουν το κόστος κατασκευής του Αναδόχου. Οι επιβαρύνσεις αυτές περιγράφονται στους Γενικούς Όρους και αποτιμώνται ως έμμεσο κόστος που περιλαμβάνεται στις τιμές των άρθρων. Δεδομένου ότι όλα τα έργα δεν κατασκευάζονται υπό τις ίδιες συνθήκες και προϋποθέσεις, οι όροι αυτοί επιβαρύνουν περισσότερο ή λιγότερο το κόστος του έργου. Η τυποποίηση των ενιαίων τιμολογίων αποτυπώνει πολιτική μεταβίβασης των ρίσκων που δημιουργούνται κατά την εκτέλεση των έργων στον ανάδοχο. Ο διαγωνιζόμενος προκειμένου να υποβάλει την οικονομική προσφορά του οφείλει να εκτιμήσει τα ρίσκα που καλείται να αναλάβει, να τα ποσοτικοποιήσει και να ενσωματώσει στο αντάλλαγμα, που θα ζητήσει για την εκτέλεση του κάθε έργου, τις δαπάνες αντιμετώπισής τους που θα τον επιβαρύνουν.

Κατά τη επικαιροποίηση των ενιαίων τιμολογίων, έγινε εξορθολογισμός των μεταβιβαζόμενων ρίσκων στους αναδόχους, όπου οι παλαιότερες γενικές διατυπώσεις είτε οδηγούσαν σε υπέρμετρη διόγκωση του κόστους είτε δεν είχαν άμεση σχέση με το προς εκτέλεση έργο. Ενδεικτικά αναφέρονται ότι:

- Καθορίστηκε ότι στις τιμές του τιμολογίου περιλαμβάνονται οι φόροι, τα τέλη κλπ όπως ισχύουν κατά την ημέρα δημοπράτησης του έργου.
- Διευκρινίστηκε ότι στις τιμές περιλαμβάνεται ανηγμένα το κόστος εκτέλεσης νυκτερινών εργασιών πλην των έργων εκείνων που η εκτέλεση τους προβλέπεται αποκλειστικά να γίνει κατά τη διάρκεια νυχτερινών ωρών.
- Καθορίστηκε ότι στις τιμές περιλαμβάνονται ανηγμένα οι δαπάνες σήμανσης όταν είναι μικρής έκτασης και εφόσον δεν προκύπτουν από μελέτη σήμανσης οπότε και τιμολογούνται ξεχωριστά.
- Διευκρινίστηκε ότι στις τιμές περιλαμβάνονται ανηγμένα οι δαπάνες μίσθωσης εξασφάλισης εδαφικής λωρίδας γης και όχι η αγορά της.

ΣΤ. ΕΠΙΛΟΓΟΣ

Η κοστολόγηση των δημοσίων έργων αποτελεί ένα από τα σημαντικότερα στάδια της παραγωγής των δημοσίων έργων τόσο στην Ελλάδα όσο και στο διεθνή χώρο. Από όλα τα παραπάνω αποδεικνύεται ότι το Υ.ΠΕ.ΧΩ.Δ.Ε., με τη συμβολή και των εργοληπτικών οργανώσεων, βελτιώνει συστηματικά το σύστημα παραγωγής δημοσίων έργων στη χώρα. Προς αυτή μάλιστα την κατεύθυνση έχει ήδη εφαρμόσει πιλοτικά τη δημοπράτηση έργου με το σύστημα της ελεύθερης συμπλήρωσης τιμολογίου, ελέγχοντας εναλλακτικούς τρόπους που θα μπορούσαν να οδηγήσουν σε αρτιότερα έργα.

Ασφαλώς τα ενιαία τιμολόγια δεν αποτελούν το μαγικό φίλτρο επίλυσης όλων προβλημάτων που βαραίνουν τα δημόσια έργα. Αποτελούν όμως ένα σημαντικό βήμα, το οποίο, διατηρώντας μια δυναμική βελτίωσης, εξασφαλίζοντας τη συμμετοχή και των εργοληπτών στην εξέλιξη του, αλλά και διασφαλίζοντας τη μη ακύρωσή του από υπερβολικές εκπτώσεις, μπορεί να οδηγήσει σε άρτια τεχνικά, οικονομικά και έγκαιρα ολοκληρωμένα έργα, αλλά και σε υγιείς εργοληπτικές εταιρείες.